

# ROLUL DIPLOMAȚIEI ECONOMICE ÎN PROMOVAREA INVESTIȚIILOR STRĂINE DIRECTE

**Dorina MARGINE**

*Specialitatea 521.03 Economie și Management în Domeniul de Activitate, Anul II, Școala Doctorală,  
Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova*

**Coordonator științific: Maria GHEORGHÎȚA**, dr., prof. univ., Universitatea Tehnică a Moldovei

**Rezumat.** Acest articol prezintă și caracterizează esența conceptului de diplomație economică tipurile și influența acesteia asupra comerțului și a fluxurilor internaționale de investiții străine directe (ISD). Deoarece diplomația economică este un termen larg care cuprinde mai multe concepte, sunt evidențiate noțiunile de bază și determinările tipurilor de diplomație economică cu accent pe diplomația comercială care reprezintă obiectul principal al acestui studiu, deoarece se referă la sprijinirea și promovarea comerțului internațional și a investițiilor străine directe.

Diplomația economică este frecvent definită ca fiind procesul prin care țările își maximizează câștigul național în ceea ce privește politicile și activitățile care promovează comerțul și investițiile străine directe și poziționează țara în mod pozitiv în lume prin branding, marketing și diplomație internațională.

**Cuvinte cheie:** diplomație economică, diplomație comercială, investiții străine directe, comerț internațional.

## **Introducere**

Comunitatea globală a devenit mai integrată de la începutul sec. XX. Globalizarea a devenit un concept important care ilustrează relațiile internaționale iar impactul acesteia se răsfrânge asupra practicilor și organizațiilor diplomatice.

Diplomația economică nu este o practică nouă însă aceasta este esențială în modelarea angajamentelor internaționale, armonizarea relațiilor dintre state, liberalizarea comerțului, extinderea cerințelor globale și de asemenea, a investițiilor. În plus, creșterea continuă a cooperării internaționale, corporațiilor transnaționale, relațiilor internaționale, dezvoltării instituțiilor monetare internaționale și a transferurilor tehnologice continuă să oblige actorii implicați să se bazeze unii pe alții pentru supraviețuirea în sistemul internațional. Relația dintre investițiile internaționale și politică continuă să avanseze economia globală.

## **1. Abordări conceptuale ale diplomației economice**

De-a lungul timpului diplomația și-a schimbat cursul și orientarea. Conform lui Bayne N. & Woolcock S. ea poate fi definită ca "desfășurarea relațiilor dintre state și alte entități cu statut în politica mondială prin agenți oficiali și prin mijloace pașnice" [1 p. 2-3)].

În prezent, diplomația înglobează numeroase forme de activitate diplomatică, cum ar fi diplomația economică, diplomația digitală, diplomația militară, diplomația culturală, diplomația mediului, diplomația științifică, diplomația sportivă, șamd.

De la finele Războiului Rece, diplomația economică a apărut ca fiind cea mai dominantă formă de diplomație cunoscând în timp o creștere semnificativă în principal datorită creșterii importanței economiei în afacerile externe cât și impulsivității internaționalizării.

Potrivit lui Bayne N. & Woolcock S. [1], diplomația economică gestionează tensiunile dintre politică și economie, dintre actorii statali și cei non- statali și dintre presiunile internaționale și cele interne, dintre negocierea internațională și procesul de negociere internă.

În prezent, diplomația economică este preocupată de penetrarea piețelor externe de întreprinderile naționale, atragerea investițiilor străine directe (ISD) în țările gazdă și poziționarea țării în lumină favorabilă pe plan internațional pentru a servi interesului național.

Deoarece diplomația economică este un termen larg care cuprinde mai multe concepte, prezentul articol se va concentra preponderent pe diplomația comercială care referă la promovarea comerțului internațional și a investițiilor străine directe.

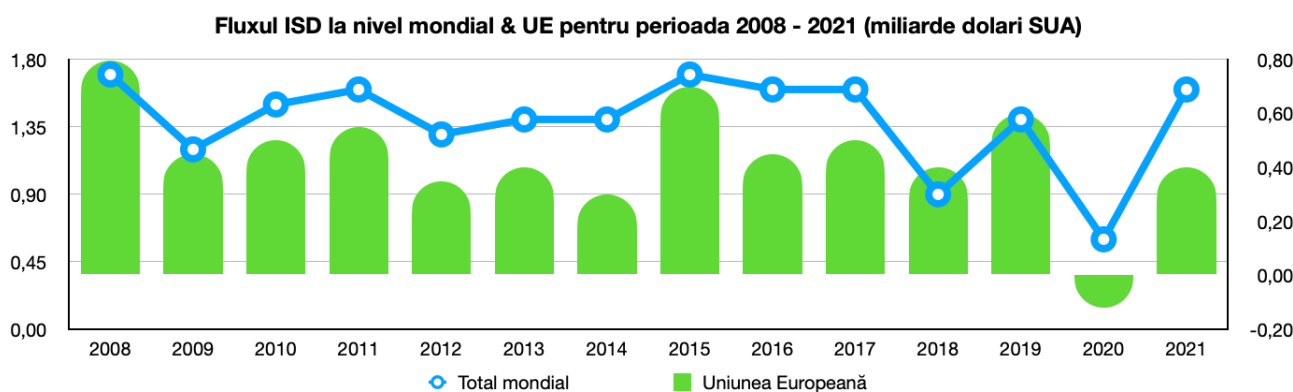
## 2. Rolul diplomației comerciale la atragerea investițiilor străine directe

Procesul de globalizare este în mare parte influențat de mișcarea fluxului de investiții străine directe (ISD) și de liberalizarea circulației de capital între țări. Globalizarea prin intermediul investițiilor străine directe este foarte importantă, deoarece este legată de creșterea economică atât în economiile dezvoltate, cât și în cele în curs de dezvoltare [2].

Fluxurile de investiții străine directe au oscilat foarte mult începând cu 1990, înregistrând creșteri și scăderi uriașe. În anul 2021, fluxurile globale de investiții străine directe au revenit la nivelurile anterioare pandemiei, ajungând la aproximativ 1.600 miliarde de dolari. Cu toate acestea, redresarea investițiilor noi în industrie rămâne fragilă, în special în țările în curs de dezvoltare.

Această creștere fragilă a investițiilor productive reale a persistat și în 2022 însă repercusiunile războiului din Ucraina, cu tripla criză alimentară, a combustibililor și financiară, împreună cu pandemia COVID-19 și perturbările climatice, adaugă tensiuni, în special în țările în curs de dezvoltare. Incertitudinea investitorilor și aversitatea față de risc ar putea exercita o presiune semnificativă în sensul scăderii investițiilor străine directe la nivel mondial în acest an.

În anul 2021, fluxurile globale de investiții străine directe (ISD) s-au cifrat la 1 580 miliarde de dolari SUA, în creștere cu 64% față de nivelul excepțional de scăzut din 2020 (figura 1).



**Figura 1. Fluxul ISD la nivel mondial & UE pentru perioada 2008 – 2021**

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor OECD (<https://data.oecd.org/fdi/fdi-flows.html>)

De asemenea, în prima jumătate a anului 2022, fluxurile globale de ISD și-au revenit la 972 de miliarde de dolari SUA. Cu toate acestea, o mare parte din creștere a avut loc în primul trimestru, în timp ce în trimestrul al doilea al anului 2022, fluxurile globale de ISD au scăzut cu 22%, comparativ cu trimestrul anterior.

Această scădere se datorează creșterii inflației și a ratelor dobânzilor, creșterii prețurilor la energie urmare a conflictului armat dintre Rusia și Ucraina.

Este bine cunoscut faptul că ISD sunt esențiale pentru creșterea economică și pentru procesul de globalizare financiară, deoarece furnizează capital străin suplimentar, precum și noi tehnologii, know-how cât și răspândirea pe orizontală și verticală a cunoștințelor prin intermediul legăturilor cu companiile țărilor gazdă. ISD au un efect pozitiv asupra promovării comerțului internațional și reprezintă o sursă foarte importantă de capital atât pentru economia gazdă, cât și pentru cea de origine [3].

Spre regret, estimările privind creșterea globală pentru acest an sunt deja în scădere deoarece există un risc semnificativ ca impulsul de redresare a investițiilor internaționale să se oprească prematur. Astfel, țările urmează să-și mobilizeze la turajii maxime eforturile de promovare a ISD și mai ales prin intermediul diplomației comerciale.

În timp ce majoritatea studiilor care analizează dacă investițiile străine directe (ISD) contribuie la creșterea economică a țării beneficiare prezintă adesea rezultate contradictorii, adică inconsecvente este totuși general recunoscut faptul că ISD au jucat un rol important în transformarea economică a țărilor în tranziție din Europa postcomunistă, prin intermediul transferului de tehnologie și know-how, prin îmbunătățirea ocupării forței de muncă și a performanțelor la export, prin stimularea dezvoltării în special a întreprinderilor mici și mijlocii și, în consecință, a creșterii economice.

Totodată, în perioada anilor 1980 până în 2000 numeroase studii privind determinarea impactului diplomației comerciale asupra fluxului de ISD au confirmat influența pozitivă între cooperarea interstatală și fluxul de ISD, inclusiv asupra comerțului.

De asemenea, o relație pozitivă care demonstrează efectele diplomației comerciale asupra ISD între economiile gazdă și de origine, în funcție de proximitatea culturală dintre acestea a fost constatată și de către Cezar R. și Escobar O. [4].

Diplomația comercială este recunoscută pe scară largă ca un instrument important de politică externă pentru realizarea obiectivelor economice, în special în ceea ce privește comerțul și investițiile, atât pe plan intern, cât și extern [5].

Conform lui Bergeijk [6 p. 105] diplomația comercială cuprinde „negocierile bilaterale și multilaterale privind acordurile comerciale” și exercită un rol semnificativ în influențarea „politicii guvernamentale și a deciziilor de reglementare care afectează comerțul și investițiile la nivel mondial”. Așadar, se referă la susținerea și promovarea comerțului internațional, respectiv a exporturilor și a investițiilor străine directe (ISD). În acest sens, statul joacă un rol crucial în lupta pentru atragerea ISD prin oferirea oportunităților și/sau facilităților investiționale precum și organizarea activității misiunilor de afaceri în străinătate.

Diplomația comercială identifică soluții pentru problemele care pun în pericol atât comerțul internațional cât și ISD dar și influențează politicile care reglementează relațiile transnaționale, cum ar fi promovarea exporturilor, importurile și fluxul internațional de investiții. Legătura dintre ISD și diplomație economică poate fi explicată prin compararea rolului diplomației comerciale utilizată de corporațiile transnaționale în promovarea intereselor de afaceri. Astfel, corporațiile multinaționale tind să-și susțină marja profitului prin investiții în țări străine iar diplomația comercială are o importanță majoră în negocierile privind reducerea barierelor controlate de guverne, precum taxe, prețuri, permise, autorizații ș.a.

Prin urmare, diplomația comercială implică stabilirea și menținerea unor relații bune între multinaționale și guvernele gazdă sau organizații internaționale, în efortul de a valorifica oportunitățile de afaceri pe plan internațional. La fel și guvernele utilizează diplomația economică în raport cu alte state, corporații internaționale și cetățeni străini pentru a promova o imagine pozitivă către potențiale surse de ISD.

### **3. Dezvoltarea diplomației economice moldovenești**

Promovarea intereselor naționale în afara țării reprezintă o sarcină prioritară a politicii externe care trebuie a fi realizată inclusiv prin intermediul diplomației economice. Spre regret, din varii motive de natură conjuncturală sau sistemice, Republica Moldova nu a reușit să își dezvolte suficient de bine acest instrument de promovare a intereselor economice naționale la nivel internațional, diplomația comercială rămânând un domeniu cu un potențial încă nevalorificat.

Actualmente, Republica Moldova deține 42 misiuni diplomatice și oficii consulare. În 15 dintre acestea există birouri comercial-economice în care activează 19 atașați economici. Lipsa unei viziuni sistemice pe termen mediu și lung expusă clar într-o Strategie umbrelă și/sau a unui program intersectorial asociată cu implementarea inconsecventă, periclitează dezvoltarea armonioasă a diplomației economice moldovenești.

Din cauza absenței îndelungate a unei viziuni comune la nivel de stat suprapuse cu abordarea reactivă a problemelor sistemice, situația s-a agravat în ultimii ani. Pe lângă șirul de provocări mondiale precum criza pandemică, criza energetică, presiunile inflaționiste și conflictul militar din Ucraina, Republica Moldova se confruntă cu probleme majore dintre care lipsa forței de muncă, instabilitate politică, constrângeri bugetare șamd.

În acest context, intensificarea și implementarea măsurilor de reabilitare a diplomației economice moldovenești ar trebui să devină una din prioritățile imediate ale guvernului.

Stabilirea unor obiective clare și cuantificabile pentru angajații misiunilor diplomatice și a birourilor comerciale economice (cum ar fi: „atragerea a cel puțin un proiect investițional anual”) cât și aplicarea unor repercusiuni în caz de neexecutare a sarcinilor stabilite ar stimula fluxului de ISD în economie prin intermediul diplomației comerciale.

Totodată, deseori guvernele implică și o serie de instituții locale mandatate în acest sens, cum ar fi agențiile de promovare a investițiilor.

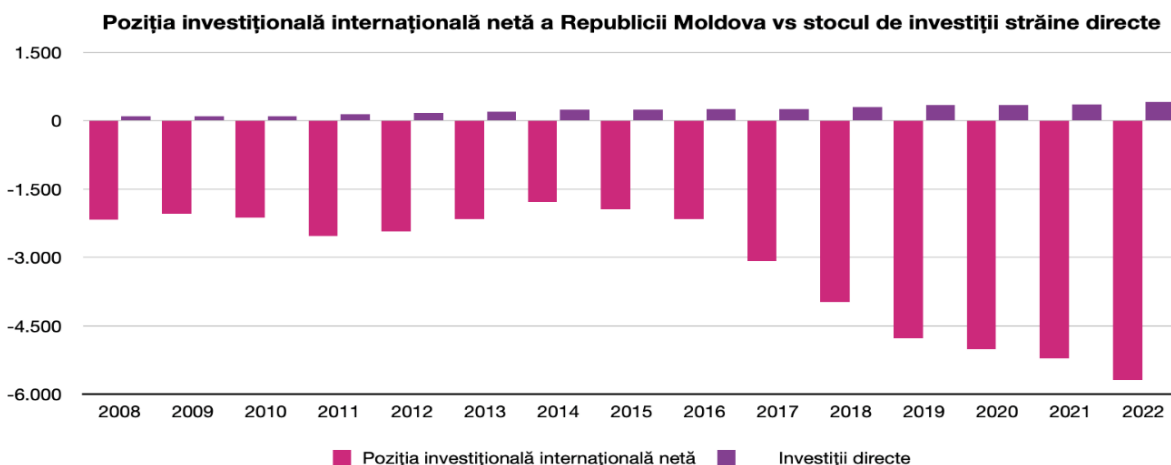
AI-urile sunt considerate atât de relevante pentru economie încât acestea sunt o parte indispensabilă a strategiei de dezvoltare a majorității țărilor iar în cazul în care o țară nu are nicio instituție abilitată în acest sens, este probabil ca acea națiune să aibă mai puține șanse în lupta pentru atragerea ISD.

După cum menționează și WAIPA & WEF [7] importanța agențiilor de promovare a investițiilor se datorează în primul rând faptului că acestea sunt adesea primul contact pe care potențialii investitori îl au în străinătate. Astfel, agențiile de promovare a investițiilor reprezintă unul dintre cei mai importanți actori care au un rol important în implementarea diplomației comerciale a țării gazdă.

Spre exemplu, conform Hotărârii Guvernului nr. 322 din 17.04. 2018 [8], guvernul Republicii Moldova a înființat o Agenție de Investiții care are misiunea de a implementa politicile statului în domeniile de activitate ce îi sînt încredințate și de a contribui la dezvoltarea și creșterea economică a țării prin promovarea, atragerea și localizarea investițiilor, promovarea exportului și a turismului.

Pentru a avea randament semnificativ, eforturile unor astfel de agenții trebuie să fie susținute și de politica statului în diplomație cât și o conlucrare eficientă cu reprezentanții misiunilor diplomatice înafara țării.

Spre regret, actualmente aceste eforturi nu sunt eficient conjugate deoarece stocul de ISD în economie nu înregistrează progrese semnificative în ultimii ani (figura 2).



**Figura 2. Poziția investițională internațională netă a Republicii Moldova versus stocul de investiții străine directe**

Sursa: elaborat de autor în baza datelor Băncii Naționale a Moldovei (<https://www.bnm.md>)

Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei (BNM), în perioada 2008 – 2022 poziția investițională internațională netă (PIIN) a Republicii Moldova înregistrează valori negative în continuă creștere. Conform sursei, pe parcursul ultimilor 10 ani valoarea negativă a PIIN mai mult decât s-a dublat, aceasta fiind de cca -2438,42 mii lei în anul 2012 iar la finele trimestrului III al anului 2022 înregistra o valoare de circa -5686,98 mii lei.

O țară poate înregistra deficite de cont curent din cauza intrărilor financiare străine succesive prin investiții străine directe, investiții de portofoliu și alte tipuri de investiții.

Spre regret, nu este și cazul Republicii Moldova. Conform aceleiași surse, stocul de ISD pe parcursul aceleiași perioade a înregistrat o creștere nesemnificativă de doar 241,23 mii lei. Astfel, la finele trimestrului III al anului 2022, stocul de investiții străine constituia doar 408,33 mii lei.

### **Concluzii**

Acest articol prezintă și caracterizează esența conceptului de diplomație economică tipurile și influența acesteia asupra comerțului și a fluxurilor internaționale de investiții străine directe. De asemenea, conținutul articolului reflectă situația la nivel național și internațional privind factorii determinanți care au impact asupra oscilării nivelului fluxurilor de ISD.

Diplomația economică reprezintă cea mai dominantă formă de diplomație cunoscând în timp o creștere semnificativă în principal datorită creșterii importanței economiei în afacerile externe cât și impulsivității internaționalizării identificând soluții prin intermediul diplomației comerciale pentru problemele care pun în pericol atât comerțul internațional cât și ISD dar și influențează politicile care reglementează relațiile transnaționale, cum ar fi promovarea exporturilor, importurile și fluxul internațional de investiții.

Lucrarea arată modul în care diplomația comercială contribuie la promovarea comerțului internațional și a parteneriatului corporativ la rezolvarea conflictelor de afaceri, precum și marketingul unei țări ca locație pentru investiții străine directe, De asemenea, examinează factorii determinanți ai diplomației comerciale și aduce sugestii cu privire la modul de îmbunătățire a performanței, având ca reper necesitatea tot mai mare a guvernelor de a atrage ISD în economiile naționale.

### **Referințe**

1. BAYNE Nicholas & WOOLCOCK Stephen. *The New Economic Diplomacy: Decision-Making and Negotiation in International Economic Relations* 2013, 2-3 p.
2. CHIRILA-DONCIU E. Globalization And Foreign Direct Investments, CES Working Papers, Centre for European Studies, 2013 [online], [accesat 17.02.2023].  
Disponibil: [https://econpapers.repec.org/article/jeswpaper/y\\_3a2013\\_3av\\_3a5\\_3ai\\_3a2\\_3ap\\_3a177-186.htm](https://econpapers.repec.org/article/jeswpaper/y_3a2013_3av_3a5_3ai_3a2_3ap_3a177-186.htm)
3. OCDE (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică) *Raport Anual*, 2008 [online], [accesat 17.02.2023]. Disponibil: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/annrep/ar2008ro.pdf>
4. CEZAR R. & ESCOBAR O. *Institutional distance and foreign direct investment*, 2015.
5. KISSINGER H. *Diplomacy*, 1995.
6. A.G. VAN BERGEIJK P. & MOONS J.V. *Research Handbook on Economic Diplomacy*, 2018, 105 p.
7. SAUVANT Karl P., STEPHENSON M., HAMDANI K., KAGAN Y. *An Inventory of Concrete Measures to Facilitate the Flow of Sustainable FDI: What? Why? How?* [online] [accesat 21.02.2023]. Disponibil: [https://www3.weforum.org/docs/WEF\\_IF\\_Inventory\\_2020.pdf](https://www3.weforum.org/docs/WEF_IF_Inventory_2020.pdf)
8. Hotărârea Guvernului nr. 322 din 17.04.2018 „Cu privire la organizarea și funcționarea Agenției de Investiții” [online] [accesat 21.02.2023]. Disponibil: [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=127682&lang=ro#](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127682&lang=ro#)